

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΙΜΗΣ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ
ΚΑΙ ΝΗΠΙΑΓΩΓΟΥΣ

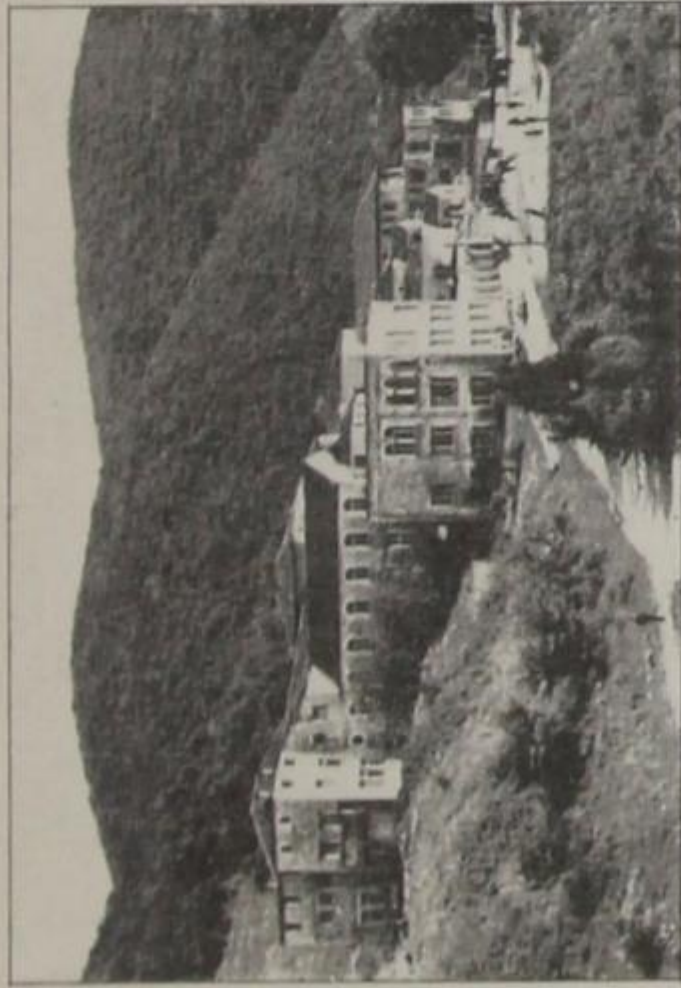
(6 - 2 - 1989)

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1990

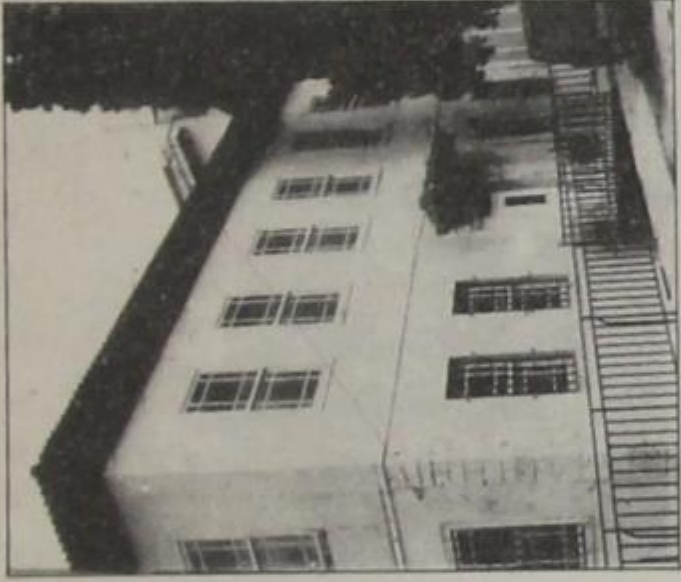

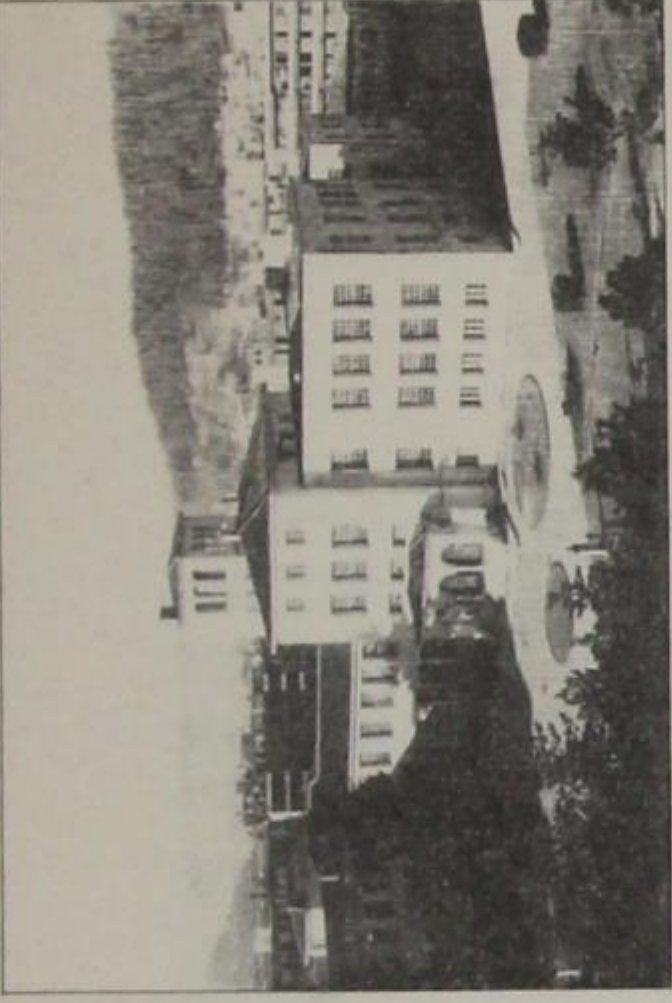
ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ	56831
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ	17/02/2016
ΤΑΞΗ. ΑΡΙΘΜ.	371.1 ΕΚΔ

Ιεροδιδασκαλείο Βελλός 1911 - 1989

Διδασκαλείο Ιωαννίνων 1913 - 1936

Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία Ιωαννίνων 1934 - 1988

ΔΙΠΛΩΜΑ ΤΙΜΗΣ

Η *Ηπειρωτική Παιδαγωγική Εταιρεία* απονέμει το παρόν ΔΙΠΛΩΜΑ ΤΙΜΗΣ
στ..... κ....., εκπαιδευτικό λειτουργό, για την πολύτιμη
προσφορά κατά τη διδασκαλική του σταδιοδρομία στη δημοτική εκπαίδευση και στο Έθνος.

Ιωάννινα, 6 Φεβρουαρίου 1989

Ο Πρόεδρος
Μ.κ. Παντελής

Ο Γεν. Γραμματέας
Στ. Βακάλης

Ηπειρωτική Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία
Ζυγομάλη 4
τηλ. 27888

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ηπειρωτικής Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας θεώρησε χρέος του να τιμήσει τους Ηπειρώτες Διδασκάλους και Νηπιαγωγούς, που προσέφεραν πολύτιμες υπηρεσίες στη Δημοτική Εκπαίδευση και στο Έθνος κατά τη διάρκεια του αιώνα μας. Γι αυτό, στις 6 Φεβρουαρίου 1989, πραγματοποίησε στην αίθουσα της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών ειδική εκδήλωση, κατά την οποία, μετά τις προσφωνήσεις, τη σχετική ομιλία, τις αντιφωνήσεις και τις απαγγελίες και τα άσματα παιδικής χορωδίας, απένειμε ΔΙΠΛΩΜΑ ΤΙΜΗΣ σε 500 περίπου συνταξιούχους Διδασκάλους και Νηπιαγωγούς.

Την εκδήλωση ετίμησαν με την παρουσία τους ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ιωαννίνων κ. Θεόκλητος, ο οποίος και προσεφώνησε τους τιμωμένους εκπαιδευτικούς, εκπρόσωποι των Αρχών της πόλεως και γονείς και κηδεμόνες.

Στο ολιγοσέλιδο τούτο βιβλίο δημοσιεύονται η προσφώνηση του Προέδρου της Ηπειρωτικής Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας κ. Μιχαήλ Παντελή, η ομιλία του κ. Κωνσταντίνου Κίτσου, επιτίμου γενικού διευθυντού της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας, με θέμα: «Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι κατά τη διάρκεια του αιώνα μας και η προσφορά τους» και το κείμενο του Διπλώματος Τιμής.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εκφράζει τις θερμές ευχαριστίες του στην Ιερά Μητρόπολη Ιωαννίνων και ιδιαίτερα στον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ιωαννίνων κ. Θεόκλητο για την ανάληψη της δαπάνης για την έκδοση αυτή.

Ιωάννινα, Μάρτιος 1990

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ
ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
κ. ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΝΤΕΛΗ

Σεβασμιώτατε, κύριε Βουλευτά (κ. Γεωργιάδη), κύριε εκπρόσωπε της Νομαρχίας, κύριοι εκπρόσωποι της Δημοτικής Αρχής και Δημοτικοί Σύμβουλοι, κύριε εκπρόσωπε του Πανεπιστημίου, κύριε εκπρόσωπε της Μεραρχίας, κύριοι εκπρόσωποι φορέων και οργανισμών, Κυρίες και Κύριοι,

Ο τόπος μας και ιδιαίτερα η περιοχή μας υπήρξε κατ' εξοχήν η Δασκαλομάννα του Έθνους μας με μια παρουσία αιώνων. Τα Γιάννενα δεν ήταν μόνο πρώτα στα «γρόσια και στ' άρμασα» αλλά και στα Γράμματα. Είναι γνωστές οι πρώτες Σχολές που λειτούργησαν στο σκλαβωμένο Έθνος μας και ιδιαίτερα στο Νησί και στο Κάστρο των Ιωαννίνων.

Ο Νεόφυτος Δούκας γράφει ότι «κατά τον 18ο αιώνα όσοι εχρημάτισαν Έλληνες συγγραφείς υπήρξαν Ιωαννίται ή μαθηταί της των Ιωαννίνων Σχολής».

Πολλοί από αυτούς τους μαθητές σαν δάσκαλοι βρήκαν μαρτυρικό θάνατο μέχρι και στην αγχόνη.

Αλλά και οι μαθητές τους δάσκαλοι, ύψωσαν το λάβαρο σε όλους τους Εθνικούς αγώνες σε κατεχόμενες περιοχές, στη Μ. Ασία, στη Β. Ήπειρο, στην Κύπρο.

Πιστοί πάντοτε στο «τέκνα παιδεύειν» οι δάσκαλοι είναι αυτοί που κράτησαν και καλλιέργησαν την Εθνική συνείδηση του απόδημου Ελληνισμού, όπου ακόμη πολύ συχνά ο παπα-δάσκαλος μαζί με τους γονείς προσπαθεί να εμφυσήσει στα παιδιά τα Ελληνοχριστιανικά Ιδεώδη.

Αλλά και στη μνήμη όλων μας, συνυφασμένη με τις παιδικές αναμνήσεις, παραμένει ακόμη η εικόνα του δασκάλου μας, αυτού, που μας έμαθε τα πρώτα γράμματα και προσπάθησε να μας ανοίξει νέους ορίζοντες, όποιο επάγγελμα και αν ασκούμε.

Αυτόν, λοιπόν, τον ανώνυμο δάσκαλο και σε πολλές περιπτώσεις άγνωστο ήρωα, αυτόν που γαλούχησε τόσες γενεές παιδιών, αυτόν που κράτησε και ανάστησε μια Ελλάδα με τα Εθνικά Ιδεώδη, τον δάσκαλο που έκανε στο χωριό τον γραμματικό, τον ψάλτη, τον γεωπόνο, τον συμβολαιογράφο, ακόμη και τον γιατρό.

Και αυτή τη Δασκάλα, που, κοριτσόπουλο, έτρεχε στα ξέμακρα και ορεινά χωριά δέκα ώρες ποδαρόδρομο με τον αγωγιάτη, για να απομονωθεί εκεί και να δώσει ό,τι ωραιότερο από την ψυχή και τις γνώσεις και να θυσιάσει τη νιότη της,

Για όλα αυτά η Ηπειρωτική Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία θεώρησε χρέος να τον τιμήσει.

Στο πρόσωπο όμως του δασκάλου κατ' επέκταση τιμούμε και κάθε εκπαιδευτικό σε όποια βαθμίδα και αν ανήκει.

Η σημερινή μας εκδήλωση ας θεωρηθεί ως εορτασμός της Ημέρας των Γραμμάτων των Τριών Ιεραρχών, επειδή στις 30 Ιανουαρίου γίνονται πολλές εκδηλώσεις από διάφορα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Ακόμη πιστεύουμε ότι είναι ανάγκη να τιμήσουμε τους εκπαιδευτικούς της Στοιχειώδους Εκπαιδευσεως, αφού ήδη η Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία και το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς παύουν να λειτουργούν, όπως και όλες οι άλλες Ακαδημίες διετούς φοιτήσεως και γίνονται Πανεπιστημιακές Σχολές.

Το έτος 1980, η τότε Δημοτική Αρχή με δήμαρχο τον κ. Γεωργιάδη τίμησε τους συνταξιούχους εκπαιδευτικούς σε τιμητική εκδήλωση.

Ο σημερινός μας ομιλητής κ. Κωνσταντίνος Κίτσος με θέμα «Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι κατά τη διάρκεια του αιώνα μας και η προσφορά τους», είναι ένας από τους τελευταίους Διευθυντές της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας, είναι ευρύτερα γνωστός για το πλούσιο συγγραφικό, παιδαγωγικό, εκπαιδευτικό έργο ως και την κοινωνική του προσφορά. Τον ευχαριστούμε για την ευγενή του διάθεση να μας μιλήσει απόψε.

Ευχαριστούμε επίσης τον δάσκαλο κ. Τσέρη και τα παιδιά της Χορωδίας της Βαλανείου Σχολής.

Επίσης μεταφέρω χαιρετισμό του Τάκη Σιωμόπουλου, Επιτίμου Προέδρου της Η.Φ.Ε., που για σοβαρούς λόγους υγείας δεν παρίσταται.

Θα ήθελα επίσης να επισημάνω ορισμένες ατέλειες και παραλείψεις που μπορεί να υπεισέλθαν στην προσπάθειά μας να οργανώσουμε την εκδήλωση αυτή και να ζητήσουμε συγχώρεση, διότι δεν είχαμε καμιά πρόθεση.

Παρακαλώ τον κ. Κίτσο να μας αναπτύξει το θέμα.

ΟΙ ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥΣ

ΚΩΝ. ΚΙΤΣΟΥ

Επιτ. Γεν. Διευθυντού Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας

Θα ήθελα, κατ' αρχήν, να ευχαριστήσω την Ηπειρωτική Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία για τη δυνατότητα, που μου δίνει, σήμερα, να συμβάλω κι εγώ στην απόδοση τιμής και ευγνωμοσύνης στους Ηπειρώτες Διδασκάλους και Νηπιαγωγούς, που εργάστηκαν, κατά τη διάρκεια του αιώνα μας, σε δημοτικά σχολεία και νηπιαγωγεία της χώρας.

Θα ήθελα, ακόμη, να πιστεύω ότι, με τη σημερινή εκδήλωση, τιμώνται, επίσης, εμμέσως, και τα ιδρύματα της Ηπείρου, που μόρφωναν τους εκπαιδευτικούς αυτούς και των οποίων η λειτουργία παύει στο τέλος του τρέχοντος έτους 1988 - 89. Γι αυτό, όσοι υπηρετήσαμε στα ιδρύματα αυτά, αισθανόμαστε το χρέος να εκφράσουμε τα ευγνώμονα συναισθήματά μας στην Ηπειρωτική Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία για την ενέργειά της αυτή.

Κατά την ανάπτυξη του θέματός μου: «Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι κατά τη διάρκεια του αιώνα μας και η προσφορά τους», θα παρουσιάσουν στοιχεία για τα ιδρύματα, στα οποία φοίτησαν και απέκτησαν το δίπλωμά τους οι εκπαιδευτικοί αυτοί. Θα αναφερθούν, κατόπιν, οι συνθήκες, που διαμορφώθηκαν από συνταρακτικά γεγονότα στον αιώνα μας και υπό τις οποίες σπούδαζαν και εργάζονταν κατόπιν στα σχολεία τους. Και, τέλος, θα εκτεθεί, όσο το δυνατόν συντομότερα, το εκπαιδευτικό, το εθνικό, το κοινωνικό και το πνευματικό έργο τους.

1. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μορφώσεως διδασκάλων στην Ήπειρο κατά τη διάρκεια του αιώνα μας.

Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι, που προσέφεραν εκπαιδευτικές υπηρεσίες κατά τη διάρκεια του αιώνα μας, απέκτησαν τη διδασκαλική τους μόρφωση, κατά τη μέγιστη πλειονότητά τους, στα εξής παιδαγωγικά ιδρύματα: α) το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς (1911 - 1989), β) το Διδασκαλείο Ιωαννίνων (1913 - 1936) και γ) τη Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία (1934 - 1988). Υπήρχαν, όμως, και διδάσκαλοι, κατά τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας, που είχαν αποφοιτήσει μόνον από Ελληνικά Σχολεία ή Σχολαρχεία, ή τη Ζωσιμαία Σχολή ή την Ιερατική Σχολή της Νήσου Ιωαννίνων. Ήδη, από το έτος 1988, έχουν αποφοιτήσει διδάσκαλοι από το Παιδαγωγικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το οποίο συνεχίζει, με 4/ετή εκπαίδευση, το έργο των ανωτέρω σχολών.

α) Το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς: Ιδρύθηκε στην Ιερά Μονή Βελλάς, το έτος 1911, με πρωτοβουλία του τότε Μητροπολίτη Βελλάς και Κονίτσης και μετέπειτα Μητροπολίτη Ιωαννίνων και Αρχιεπισκόπου Αθηνών Σπυρίδωνος.

Λειτουργήσε σε τέσσερις χρονικές περιόδους: Κατά την πρώτη περίοδο (1911 - 1926), επιτελούσε έργο σχολής ιδιωτικού δικαίου με πρότυπο τον κανονισμό της Σχολής της Χάλκης. Δεχόταν, κατόπιν εξετάσεων, ως οικοτρόφους, δωρέαν, αποφοίτους Ελληνικών Σχολείων ή Σχολαρχείων, για να παρακολουθήσουν, επί τέσσερα χρόνια, μαθήματα γενικής μορφώσεως, θεολογικά και παιδαγωγικά. Κατά τη δεύτερη περίοδο (1926 - 1937) και την τρίτη (1937 - 1977), λειτουργήσε ως δημόσιο ίδρυμα εκκλησιαστικής εκπαιδεύσεως και μετατράπηκε σε 5/τάξιο και 6/τάξιο, αντίστοιχα, Ιεροδιδασκαλείο. Δεχόταν, κατόπιν εξετάσεων, ως οικοτρόφους, αποφοίτους Ελληνικών σχολείων ή Βας τάξεως 6/ταξίου Γυμνασίου. Οι σπουδαστές παρακολουθούσαν, επί 5 ή 6 χρόνια, μαθήματα ιερατικών σχολών γενικής και θεολογικής μορφώσεως και παιδαγωγικά και γεωπονικά. Κατά την τέταρτη περίοδο (1977 - 1989), η Σχολή μετατράπηκε και λειτουργήσε, έως το έτος 1988 - 89, ως 4/τάξιο Εκκλησιαστικό Λύκειο και ως 2/τάξια Εκκλησιαστική Παιδαγωγική Ακαδημία.

Το Ιεροδιδασκαλείο στεγάστηκε, κατ' αρχήν, στα κτίρια της Μονής και, από τη δεκαετία του 1930, σε νέα περικαλλή διδακτήρια.

Ως διευθυντές στο ίδρυμα αυτό υπηρέτησαν οι εξής: οι Αρχιμανδρίτες: Ι. Ζωσιμάδης, Δημ. Ευθυμίου, Ι. Αναστασιάδης, Αβέρκιος Παπαδόπουλος, Πολύκαρπος Θεοδοσίου, και οι θεολόγοι: Ι. Κολιτσάρας, Ι. Φραγκούλας, Ι. Κολιτσάρας, Ν. Παπαδόπουλος, Οδυσ. Δημογκίνης, Πέτρος Ξενικάκης, Οδυσ. Δημογκίνης, Αριστ. Χαρατσής, Αρχιμανδρίτης Συμεών Χατζής, Πρωτοπρεσβύτερος Ηλίας, Αλεξ. Κορακίδης, Εμ. Ριζόπουλος (παιδαγωγός) και Αλεξ. Κορακίδης.

Την πρόνοια και την εποπτεία της Σχολής είχαν, κατά τις τρεις πρώτες περιόδους, οι Μητροπολίτες Ιωαννίνων, κατά σειρά, Σπυρίδων, Δημήτριος, Σεραφείμ και Θεόκλητος και το Υπουργείο Παιδείας, και, κατά την τέταρτη περίοδο, ειδική σχολική εφορεία και το Υπουργείο Παιδείας.

Από το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς έλαβαν πτυχίο, στα 78 χρόνια λειτουργίας του, 1.400 περίπου Διδάσκαλοι. Οι περισσότεροι από αυτούς σταδιοδρόμησαν ως διδάσκαλοι μόνον και πολύ ολίγοι ως ιερείς και διδάσκαλοι σε σχολεία της Βορείου Ηπείρου, κυρίως, και της κεντρικής και νότιας Ηπείρου ή άλλων διαμερισμάτων.

β) Το Διδασκαλείο Ιωαννίνων: Λειτουργήσε, αμέσως μετά την απελευθέρωση της Ηπείρου από τον τουρκικό ζυγό, με τις εξής τέσσερις μορφές: α) με τη μορφή του 1/ταξίου Διδασκαλείου αρρένων (1913 -

1914), που δεχόταν για φοίτηση, επί ένα χρόνο, αποφοίτους του 4/ταξίου, τότε, Γυμνασίου, β) με τη μορφή του 3/ταξίου Διδασκαλείου αρρένων και θηλέων (1914 - 1926), που δεχόταν για φοίτηση, επί τρία χρόνια, αποφοίτους Ελληνικών Σχολείων ή Αης τάξεως Γυμνασίου, γ) με τη μορφή 5/ταξίου Διδασκαλείου αρρένων και θηλέων (1924 - 1936), που δεχόταν για φοίτηση, επί πέντε χρόνια, αποφοίτους Ελληνικών ή Αστικών Σχολείων ή Αης τάξεως Γυμνασίου και δ) με τη μορφή 1/ταξίου Διδασκαλείου (1923 - 1928), ανεξάρτητου και παράλληλου προς το 5/τάξιο Διδασκαλείο, που δεχόταν για φοίτηση, επί ένα χρόνο, αποφοίτους 4/ταξίου, τότε, Γυμνασίου. Οι σπουδαστές, σε όλες τις μορφές του Διδασκαλείου, παρακολουθούσαν μαθήματα γενικής μορφώσεως, δεξιοτήτων και ψυχολογίας και παιδαγωγικής.

Κατά την περίοδο των ετών 1920 - 1932, λειτούργησαν και μονοτάξια τμήματα για την παιδαγωγική κυρίως επιμόρφωση αποφοίτων Γυμνασίου και της Ιερατικής Σχολής Νήσου, τριτοβαθμίων διδασκάλων και γραμματοδιδασκάλων.

Ως διευθυντές ή διευθύνοντες υπηρέτησαν οι εξής: Ανασ. Σακελλαρίου, Γ. Μάζαρης, Κ. Αράπης, Σπ. Καλλιάφας, Α. Σέρρης, Δ. Σουχλέρης, Δ. Σακελλαρίδης, Ε. Κακούρος, Ν. Σπηλιωτόπουλος, Γ. Παλαιολόγος, Γ. Ζομπανάκης, Ν. Τζούφης, Α. Βασιλειάδης, Ευρ. Σούρλας, Ι. Γερακάρης και Α. Κοντοπάνος.

Το Διδασκαλείο, με τις τρεις πρώτες μορφές του, στεγάστηκε στο ανταλλάξιμο κτίριο τουρκικής ιδιοκτησίας, στην οδό, τότε, Ουίλσονος και τώρα Μιχ. Αγγέλου, στο οποίο σήμερα στεγάζεται το Λαογραφικό Μουσείο της Ε.Η.Μ. Το ανεξάρτητο 1/τάξιο Διδασκαλείο στεγάστηκε στην παλαιά Ζωσιμαία Σχολή.

Από το ίδρυμα αυτό, κατά τα 23 έτη λειτουργίας του με τις τέσσερις μορφές, έλαβαν πτυχίο 1.100 περίπου Διδάσκαλοι.

γ) Η Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία: Ιδρύθηκε το έτος 1934 και συνέχισε, επί 54 χρόνια (1934 - 1988), το έργο του Διδασκαλείου Ιωαννίνων για τη μόρφωση διδασκάλων με ανανεούμενα προγράμματα σπουδών σε τέσσερις περιόδους: α) 1934 - 1964, β) 1965 - 1968, γ) 1967 - 1971 και δ) 1971 - 1988.

Στη Σχολή εισάγονταν κάθε χρόνο, κατόπιν εξετάσεων, κατά μέσο όρο, 150 απόφοιτοι 6/ταξίου Γυμνασίου ή 3/ταξίου Λυκείου και παρακολουθούσαν φιλοσοφικά, ψυχολογικά και παιδαγωγικά μαθήματα, μαθήματα γενικής μορφώσεως και μαθήματα καλλιτεχνικών, μουσικών και άλλων δεξιοτήτων. Η φοίτηση κατά την πρώτη, την τρίτη και την τέταρτη περίοδο ήταν 2/ετής, ενώ κατά τη δεύτερη περίοδο (1965 - 1968) ήταν 3/ετής. Για την πρακτική άσκηση των σπουδαστών λειτουργούσαν πρότυπα δημοτικά σχολεία.

Στη σχολή λειτούργησαν επί πλέον: α) μονοτάξιο τμήμα για τη μετεκπαίδευση αποφοίτων του Ιεροδιδασκαλείου Βελλάς (1935 - 1939), β) μονοτάξιο τμήμα για τη μετεκπαίδευση διδασκάλων από τη Βόρειο Ήπειρο (1936 - 1938) και γ) τμήμα εκπαιδεύσεως νηπιαγωγών μονοετούς φοιτήσεως (1956 - 1960 και 1965 - 1971).

Η Ακαδημία στεγάστηκε στο διδακτήριο του άλλοτε Διδασκαλείου Ιωαννίνων (οδός Μιχ. Αγγέλου: 1934 - 1938), στο διδακτήριο της οδού Δωδώνης, ιδιοκτησίας των Αγαθοεργών Καταστημάτων της Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων (1938 - 1979), και στο δικό της κρατικό διδακτήριο στις Ράχες Σαμής της Κοινότητας Ανατολής (1979 - 1988).

Ως διευθυντές της Σχολής υπηρέτησαν (1934 - 1988) οι εξής: Γ. Κοκκίνης, Ε. Παπανούτσος, Β. Έξαρχος, Β. Ζέρβας, Π. Κοροντζής, Ν. Βοσταντζής, Δ. Καραθανάσης, Σ. Λώλης, Ν. Πετρουλάκης, Κ. Κίτσος και Θ. Νταλάκας. Κατά την απουσία διευθυντών υπηρέτησαν ως διευθύνοντες οι: Δ. Πουλμέντης, Ν. Παπαδόπουλος, Κ. Σιωμάλας, Ι. Κωτίτσας, Ε. Σταματάκη, Ε. Θεοδωρόπουλος, Γ. Ξύδης, Ε. Στυλιαράς και Ι. Παπαχρίστου.

Κατά τα 54 χρόνια λειτουργίας της, η Ακαδημία παρέδωσε 8.800 περίπου διδασκάλους, 475 νηπιαγωγούς και 5.000 περίπου αποφοίτους των προτύπων δημοτικών σχολείων της.

δ) Τα τρία παιδαγωγικά ιδρύματα, το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς, το Διδασκαλείο Ιωαννίνων και η Ζωσ. Παιδαγωγική Ακαδημία, στήριζαν το έργο τους σε βαθύτερες πνευματικές ρίζες, όπως ήταν: η πνευματική κίνηση στις χώρες της Ευρώπης, η παιδεία στην Ελλάδα και κυρίως στην Ήπειρο επί τουρκοκρατίας, το έργο των Ζωγραφείων Διδασκαλείων στο Κεστοράτι Αργυροκάστρου και το έργο της γεραράς Ζωσιμαίας Σχολής.

Με τα προγράμματα σπουδών τα τρία αυτά ιδρύματα καλλιεργούσαν στους τροφίμους των το ιδεώδες του χριστιανικού, νεοκλασσικού και επιστημονικού ανθρωπισμού. Επεδίωκαν, ειδικότερα, να αναπτύξουν στις ψυχές των σπουδαστών τα δύο στοιχεία της παιδαγωγικής σοφίας: τη γνώση των μεθόδων για την αγωγή του παιδιού και την αρετή της αγάπης στον εξελισσόμενο άνθρωπο.

Οι σπουδαστές, που προέρχονταν από την Ήπειρο και τις γειτονικές περιοχές και ανήκαν σε οικογένειες μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος, επεδείκνυαν ικανοποιητικό ενδιαφέρον για την κατάρτισή τους και συμμετείχαν στην αντιμετώπιση δυσχερειών των σχολών τους και εθνικών και κοινωνικών προβλημάτων.

Οι καθηγητές, οπλισμένοι με επιστημονικά προσόντα και εκπαιδευτική πείρα, είχαν βαθιά συναίσθηση ευθύνης για την καρποφορία του έργου των σχολών τους. Με την έλλογη σοβαρότητα αλλά και την

ευεργετική αγάπη τους προς τους σπουδαστές των δημιουργούσαν την παιδαγωγούσα εκείνη ατμόσφαιρα, που θέρμαινε νεανικές ψυχές και διήγειρε παιδαγωγικά διαφέροντα.

Τα τρία αυτά παιδαγωγικά ιδρύματα της Ηπείρου παρέδωσαν, με επαρκή εφόδια, συνολικά 11.775 περίπου διδασκάλους και νηπιαγωγούς για σοβαρές ανάγκες της δημοτικής εκπαιδεύσεως.

2. Οι συνθήκες σπουδών και σταδιοδρομίας των διδασκάλων, που δημιουργήθηκαν από παγκόσμια, εθνικά και τοπικά γεγονότα.

Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι, τόσο κατά τον χρόνο των σπουδών τους όσο και κατά τη σταδιοδρομία τους, ε γνώρισαν συνταρακτικά παγκόσμια, εθνικά και τοπικά γεγονότα, τα οποία επέδρασαν στον ψυχισμό τους και στο έργο τους. Τα κυριότερα από αυτά είναι τα εξής:

— Βαλκανικοί πόλεμοι, Α' παγκόσμιος πόλεμος, Οκτωβριανή επανάσταση στη Ρωσία, Μικρασιατική καταστροφή και προσφυγικό πρόβλημα, Β' παγκόσμιος πόλεμος, Ιταλο-ελληνικός πόλεμος, Ιταλογερμανική κατοχή, εθνική αντίσταση, εμφύλιος πόλεμος και εθνικά προβλήματα της Βορείου Ηπείρου και της Κύπρου. Συγκρότηση Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οργανισμών: Ο.Η.Ε., Ουνέσκο, Ν.Α.Τ.Ο., Ε.Ο.Κ., Σύμφωνο Βαρσοβίας, Κομεκόν. Εξεγέρσεις λαών στην Αφρική και την Ασία και Συνασπισμοί των χωρών του Τρίτου Κόσμου. Ραγδαίες επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις με τη χρήση της ατομικής ενέργειας. Πληθυσμιακή έκρηξη σε ορισμένες Ηπείρους και σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα σ' αυτές. Εξοπλισμοί μεγάλων και μικρών κρατών. Οικονομικοί ανταγωνισμοί. Επικράτηση των αξιών της καταναλωτικής κοινωνίας.

— Ειδικότερα, στη χώρα μας: Διχασμός των Ελλήνων σε βενιζελικούς και βασιλόφρονες. Συχνές μεταβολές του πολιτεύματος και απότομες αλλαγές κυβερνήσεων χωρίς ομαλές, πάντοτε, διαδικασίες. Δικτατορικά καθεστώτα της 4ης Αυγούστου 1936 και της 21ης Απριλίου 1967. Προσπάθειες υλικής και κοινωνικής ανασυγκροτήσεως από τα πολεμικά γεγονότα. Μεταναστευτικό ρεύμα και αστυφιλία.

— Ριζοσπαστικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, χωρίς την καθολική, πάντοτε, συναίνεση, το 1917 - 18, το 1929 - 30 και στις δεκαετίες του 1950, του 1960, του 1970 και του 1980. Υιοθέτηση φιλοσοφικών, κοινωνικών και παιδαγωγικών αντιλήψεων, που ίσχυαν σε άλλες χώρες, και προσπάθειες εφαρμογής των στα εκπαιδευτικά και κοινωνικά πράγματα της χώρας μας. Οικονομικές, επιστημονικές και πολιτιστικές ανταλλαγές και συνεργασίες με άλλους λαούς.

— Στην Ήπειρο, οι επιπτώσεις όλων αυτών των γεγονότων ήταν

σοβαρότατες και κυρίως: α) των πολεμικών γεγονότων με τα θύματα, τις καταστροφές και τις ψυχικές ταραχές και αγωνίες και β) του μεταναστευτικού ρεύματος με την πληθυσμιακή απογύμνωση της υπαίθρου και την οικονομική καθυστέρηση της περιοχής.

Έναντι όλων αυτών, θα πρέπει να αναλογιστούμε τις δυνάμεις, το σθένος και το ήθος, που θα έπρεπε να διαθέτουν οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι, για να αντιμετωπίζουν τα συναφή ατομικά, οικογενειακά και εκπαιδευτικά τους προβλήματα και να διατηρούν, όσο μπορούσαν, όρθιο το ανάστημα του Έλληνα εκπαιδευτικού.

3. Η εκπαιδευτική, εθνική, κοινωνική και πνευματική προσφορά των Ηπειρωτών Διδασκάλων.

α) Η εκπαιδευτική προσφορά τους:

Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι προσέφεραν εκπαιδευτικές υπηρεσίες, για αρκετά χρόνια της σταδιοδρομίας των, σε σχολεία των ορεινών περιοχών της Ηπείρου, αλλά και της Μακεδονίας, της Θράκης, της Ευρυτανίας και της Πελοποννήσου, σε σχολεία χωριών απομονωμένων και δυσπρόσιτων με σοβαρές δυσκολίες διακινήσεως, διαμονής και διατροφής και με κινδύνους για την υγεία και τη ζωή τους ακόμη.

Δίδαξαν σε διδακτήρια παλαιά και ερειπωμένα. Δίδαξαν σε παιδιά, που ανήκαν σε πολύ φτωχές οικογένειες, σε παιδιά χωρίς επαρκή και κατάλληλη διατροφή και ενδυμασία, σε παιδιά φοβισμένα από πολεμικά γεγονότα, σε παιδιά ανήσυχα για την τύχη και τη ζωή των στρατευμένων ή διωκομένων ή ταξιδευμένων γονέων τους. Δίδαξαν, ακόμη, σε πολυπληθείς τάξεις σε πόλεις και κωμοπόλεις ή σε τάξεις με 2-3 μαθητές σε χωριά με πληθυσμιακή απογύμνωση και υπέφεραν εκεί όλες τις δυσμενείς επιπτώσεις για τη σωματική και ψυχική τους υγεία.

Αναγκάζονταν να ακολουθούν τις συχνές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις των εναλλασσόμενων Κυβερνήσεων και να δέχονται συχνά νέα προγράμματα, βιβλία και μεθόδους.

Δέχθηκαν, ακόμη, καλόβουλες ή κακόβουλες κρίσεις και επικρίσεις για το έργο τους και για τις παιδαγωγικές, κοινωνικές ή κοσμοθεωρικές αντιλήψεις των. Βρέθηκαν μπροστά σε πολιτικές αντιθέσεις και διενέξεις συμπολιτών και προσπαθούσαν να τηρήσουν ισορροπίες και ουδετερότητα. Προβληματίστηκαν τότε, ανησύχησαν, παρεξηγήθηκαν και, μερικοί, είχαν επαχθείς συνέπειες.

Και, όμως, παρόλα αυτά, οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι είχαν τη διάθεση και το σθένος και επεσκεύασαν και συντήρησαν παλαιά διδακτήρια. Αναζήτησαν ενισχύσεις, δωρεές και οικόπεδα και ανήγειραν νέα διδακτήρια με ευρύχωρες αίθουσες, γυμναστήρια και σχολικούς κήπους.

Εμπλούτισαν τα σχολεία τους με κατάλληλα έπιπλα και μέσα διδασκαλίας. Οργάνωσαν εργαστήρια, εορτές, εκδρομές, μουσεία, σχολικές βιβλιοθήκες, σχολικά περιοδικά, μαθητικούς συνεταιρισμούς, μαθητικά συσσίτια και παιδικές κατασκηνώσεις.

Ανανέωναν τις παιδαγωγικές των αντιλήψεις με τη μελέτη βιβλίων και περιοδικών και με τη συμμετοχή τους σε συνέδρια και μετεκπαιδεύσεις.

Εγκατέλειπαν προοδευτικά το σύστημα του Ερβάρτου με τα πέντε στάδια διδασκαλίας και αναπροσάρμοζαν τη διδακτική τους μέθοδο βάσει των αξιωμάτων της πατριδογνωσίας, της συγκεντρωτικής διδασκαλίας και της αυτενέργειας με εξατομικευμένες και ομαδικές εργασίες των μαθητών.

Υπηρέτησαν τον σκοπό της παιδείας σύμφωνα με τα ισχύοντα, κατά καιρούς, Συντάγματα, που ήταν: η ηθική, πνευματική και φυσική αγωγή των παιδιών και η ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνειδήσεως.

Αγωνίστηκαν ως μέλη και ως ηγετικά στελέχη στον εκπαιδευτικό συνδικαλισμό για τα δίκαια των διδασκάλων και τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των σχολείων τους.

Ετίμησαν, με τη διδαχή και τη γραφίδα τους, με μνημεία και ποικίλες εκδηλώσεις, τους Ηπειρώτες λογίους και διδασκάλους του Γένους και τους ευεργέτες της παιδείας.

Αρκετοί από αυτούς προσέφεραν υπηρεσίες, με επηυξημένες ευθύνες, στη δημοτική εκπαίδευση, ως επιθεωρητές σχολείων, επόπτες και σύμβουλοι.

β) Η εθνική προσφορά τους:

Συμμετείχαν ως μάχιμοι οπλίτες ή έφεδροι αξιωματικοί στους Βαλκανικούς πολέμους (1914 - 1918), στη Μικρασιατική εκστρατεία και καταστροφή (1918 - 1922), στο βορειο-ηπειρωτικό έπος 1940 - 41, στην εθνική αντίσταση (1942 - 1944) και στις εσωτερικές συγκρούσεις των ετών 1946 - 1949. Διδάσκαλοι νεκροί, ακρωτηριασμένοι και ανάπηροι πληρούν αρκετές σελίδες της εθνικής μας ιστορίας κατά το πρώτο ήμισυ του αιώνα μας.

Στις δύσκολες στιγμές του έθνους, εμψύχωναν τους μαθητές και τους γονείς των. Αξιοποιούσαν το εθνικό παρελθόν, επεσήμαιναν το εθνικό χρέος και δημιουργούσαν κλίμα εμπιστοσύνης για το μέλλον του έθνους. Έρριχναν τα πρώτα σπέρματα της αγάπης προς την πατρίδα στις ψυχές των Ελληνοπαίδων, για να γίνονται μετέπειτα αυτά τα Ελληνόπουλα οι αγωνιστές της ελευθερίας. Καλλιεργούσαν την ελληνική γλώσσα και την εθνική συνείδηση στα παιδιά των μεταναστών Ελλή-

νων ως απεσπασμένοι διδάσκαλοι σε σχολεία της Γερμανίας, του Βελγίου, της Αμερικής, της Αυστραλίας κ.α.

γ) Η κοινωνική προσφορά τους:

Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι οργάνωσαν και διαχειρίστηκαν λαϊκά συσσίτια κατά τις πολεμικές περιόδους. Διένειμαν τρόφιμα, είδη ιματισμού και οικοδομικά υλικά σε πολεμοπαθείς, σεισμοπαθείς και πρόσφυγες.

Κατέγραψαν καταστροφές και ζημίες και ενήργησαν για την επούλωση πληγών. Υπήρξαν έμπιστοι σύμβουλοι απροστάτευτων ατόμων, συλλόγων, αδελφοτήτων και οργάνων της τοπικής αυτοδιοικήσεως και βοήθησαν σε κοινωφελή έργα.

Με τις φιλόανθρωπες διαθέσεις των και το ήθος των κέρδιζαν την εμπιστοσύνη των κρατικών Υπηρεσιών, των κατοίκων και των Αρχόντων του τόπου. Σ' αυτούς εναπέθεταν όλοι την ελπίδα τους για δίκαια κρίση και για ενέργειες προς κάλυψη επειγουσών αναγκών.

Με τη διδαχή και το παράδειγμά τους αφύπνιζαν τη συνείδηση κοινωνικής δικαιοσύνης σε προβλήματα οικονομικού και κοινωνικού βίου και καλλιεργούσαν ανάλογες διαθέσεις για ενάρετες πράξεις.

δ) Η πνευματική προσφορά τους:

Συνεργάστηκαν με πνευματικές οργανώσεις και ανέπτυξαν ποικίλες δραστηριότητες: διαλέξεις, κινηματογραφικές προβολές, συγκρότηση βιβλιοθηκών, διαφύλαξη ιστορικών αρχείων, έκδοση τοπικών περιοδικών, συντήρηση ιστορικών καταλοίπων και μνημείων και διάσωση αγνών ηθών και εθίμων.

Ερεύνησαν το ιστορικό παρελθόν και συνέγραψαν μελέτες με ιστορικά, λαογραφικά και λογοτεχνικά θέματα.

Συμπαράσταθηκαν στο χριστιανικό έργο των ιερέων και των εκκλησιαστικών επιτροπών. Συνεργάστηκαν με τον Ερυθρό Σταυρό, τον Προσκοπισμό, τα Κατηχητικά Σχολεία και Ομίλους Νέων σε έργα πνευματικής τροφής και ψυχαγωγίας.

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Με τα στοιχεία, που αναφέρθηκαν για τις Σχολές, στις οποίες φοιτήσατε, για τα συνταρακτικά γεγονότα του αιώνα μας και για την ποικίλη και σημαντική προσφορά σας, προσπάθησα να ζωντανέψω στη μνήμη σας ευχάριστα και πικρά βιώματα. Προσπάθησα να σας μεταφέρω στα σπουδαστικά σας θρανία με τους καθηγητές σας και τη φιλομάθειά σας και στις καταστάσεις των σχολείων σας και της κοινωνίας

με τις αγωνίες και τα επιτεύγματά σας. Η αναβάπτιση αυτή στο παρελθόν, που μας γεμίζει με τόση νοσταλγία, είναι κι άλλο τόσο χρήσιμη, για να αναλογιστούμε, την ώρα αυτή, πώς ξεκινήσαμε, πώς προχωρήσαμε, τί κατορθώσαμε και τί θα θέλαμε για τους διαδόχους μας από τις επερχόμενες γενεές των εκπαιδευτικών.

Τα αποτελέσματα των μόχθων και των πόθων σας τα έχετε διαπιστώσει στους μαθητές σας, που ανδρώνονταν και σταδιοδρομούσαν ως φιλόπονοι εργάτες της γης και επαγγελματίες, ως ευσυνείδητοι υπάλληλοι, ως ανήσυχοι ερευνητές και επιστήμονες και ως φιλοπρόοδοι κοινωνικοί ηγέτες. Τα διαπιστώνετε, ακόμη, στα ευγνώμονα βλέμματα των μαθητών σας, οι οποίοι, όταν, ώριμοι πιά, σας αντικρύζουν στο δρόμο, αφήνουν, με την έκφραση των ματιών τους και του προσώπου, όσα θα ήθελαν, τη στιγμή εκείνη, να σας ειπούν. Και θα ήθελαν, με τα χαρούμενα μάτια τους και το ευγενικό χαμόγελό τους, να σας ειπούν: «στους γονείς μας οφείλομε το ζην, σε σας, όμως, τους δασκάλους μας, οφείλομε το ευ ζην».

Σεβασμιώτατε, Κυρίες και Κύριοι,

Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι σπούδασαν και σταδιοδρόμησαν, κατά τον 20ο αιώνα, με σοβαρές δυσκολίες αλλά και πολλές προσδοκίες. Διέθεσαν όλο το δυναμισμό τους και το ήθος του Ηπειρώτη. Μπροστά στα ποικίλα προβλήματα αντέταξαν το πάθος των για την παιδαγωγία. Μαζί με τους συναδέλφους των από άλλα διαμερίσματα της χώρας έκτισαν τα θεμέλια του μέλλοντος του λαού μας, του λαού, πού πορεύεται με ελπίδες στην ενωμένη Ευρώπη και στην ευρύτερη, παγκόσμια, κοινότητα. Τους αξίζει κάθε τιμή και ευγνωμοσύνη.

Κων. Ι. Κίτσος

Ιωάννινα 6-2-1989

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. Κίτσου Κων.: Τα Ζωγράφεια Διδασκαλεία, Ι.Β.Ε., Ιωάννινα, 1985.
2. Κίτσου Κων.: Το Διδασκαλείο Ιωαννίνων και η Ζωσ. Παιδαγωγική Ακαδημία, «Δωδώνη» Ιωάννινα, Αθήνα, 1988.
3. Κραψίτη Β., Λόγιοι της Ηπείρου, τ. Α', Β', Αθήνα 1979-1981.
4. Περιοδικά: «Ηπειρωτική Εστία» Ιωάννινα (1952-1988), «Ηπειρωτ. Ημερολόγιο» Ιωάννινα 1980-1988.
5. Σιωμοπούλου Δ., «Ηπειρωτικά», Ιωάννινα, 1975.
6. Φραγκούλα Ι., Ιεροδιδασκαλείον Βελλάς, Θεσσαλονίκη, 1969.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ - Ε. Α.
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπέρη) - τηλ. 20.544 -

56831

KON